

Päihdekuolleisuuden muutokset Helsingissä

Netta Mäki, VTT
Erikoistutkija, dosentti
Kaupunkitietopalvelut

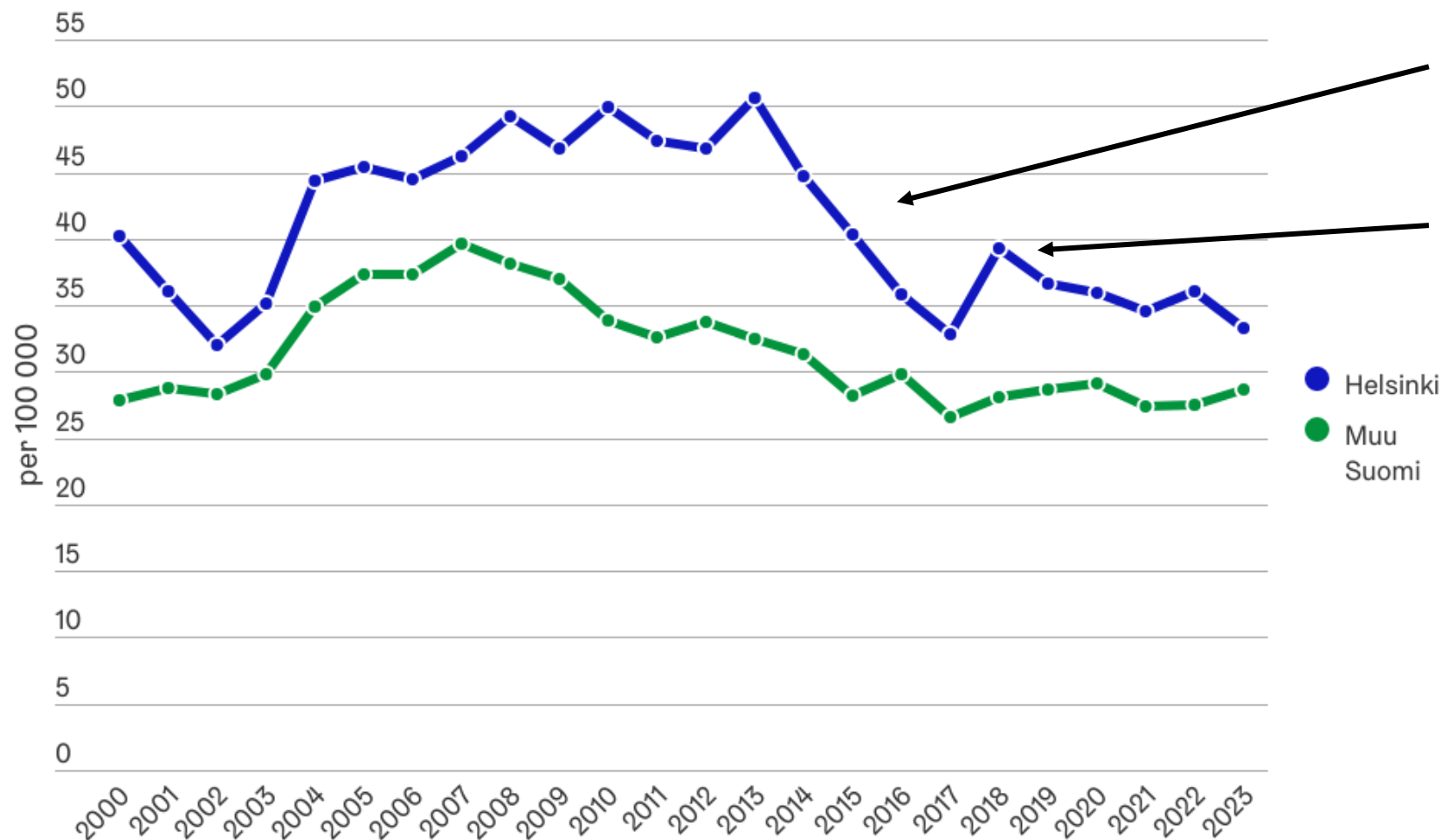
Helsinki

Johdanto

- Tarkastelen alkoholi- ja huumausainekuolleisuuden sekä keuhkosityöpäkuolleisuuden muutoksia
 - Vuonna 2023 helsinkiläisistä kuoli:
 - Alkoholikuolemansyihin 201 henkeä
 - Huumeisiin 58 henkeä
 - Keuhkosityöpään 208 henkeä
- Yhteensä hieman yli 8 prosenttia kaikista kuolemantapauksista
- Tilastokeskuksen alkoholikuolemamääritys pyrkii kuvaamaan alkoholisairastavuutta
 - Huumekuolemiksi luokitellaan huumeiden aiheuttamien **tapaturmaisten myrkytysten** lisäksi huumeiden **pitkäaikaiseen käyttöön tai huumeriippuvuuteen** liittyvät kuolemat sekä huumeilla tehdyt **itsemurhat ja tahallisuudeltaan epäselvät huumeiden aiheuttamat myrkytykset**
 - Keuhkosityöpäkuolleisuus kattaa kuolleisuuden kurkunpään, keuhkotorven ja keuhkon syöpään. Näistä 80–90 prosenttia on tupakoinnin aiheuttamia.

Useimmissa tapauksissa kyse on **moniainemyrkytyksistä**, jossa henkilö on nauttinut myös esimerkiksi alkoholia ja/tai psyykenlääkkeitä

Ikävakioitu alkoholikuolleisuus Helsingissä ja muualla maassa 2000-2023

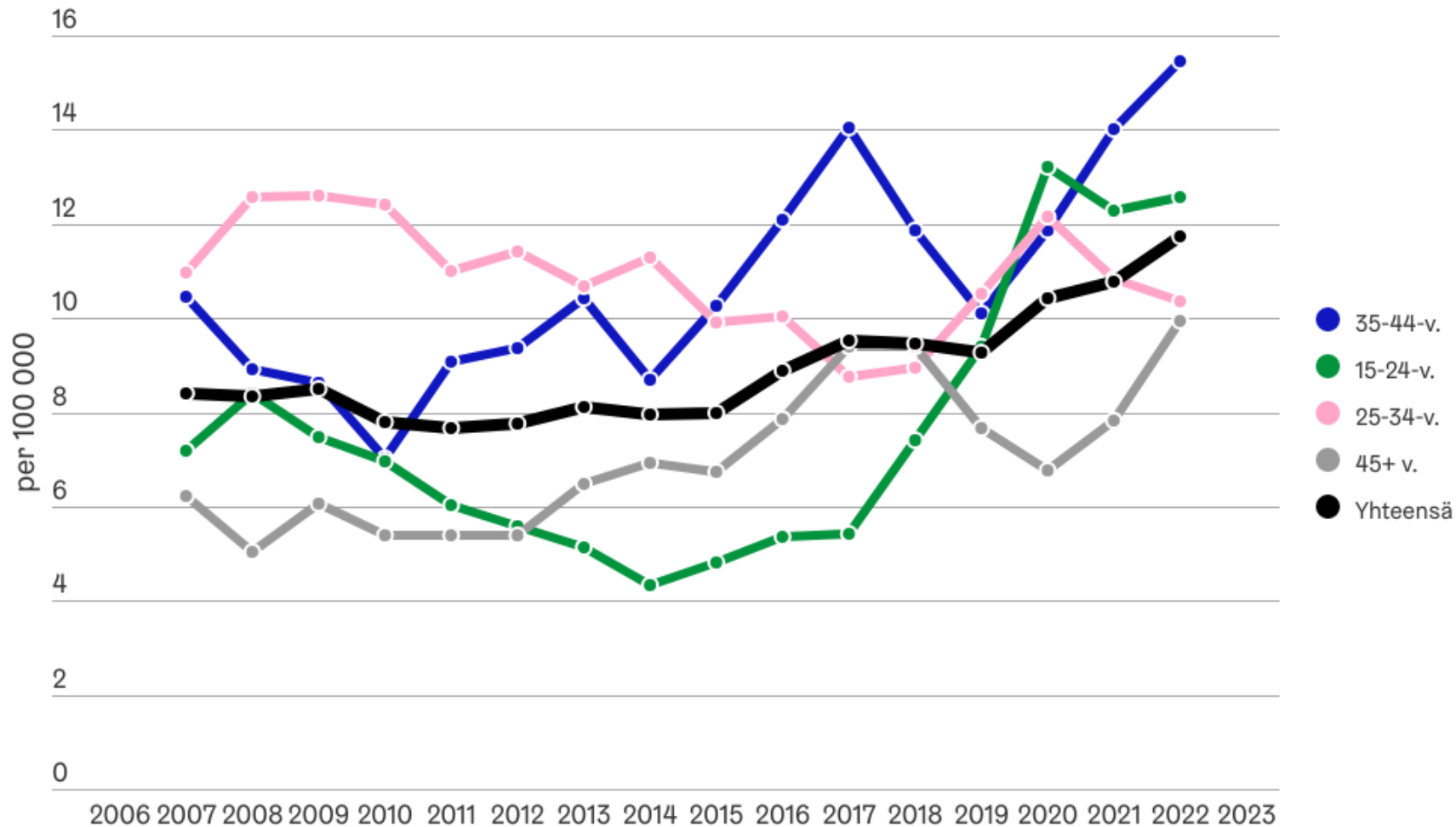
Alkoholikuolleisuus pieneni todella paljon vuosien 2013 ja 2017 välillä.

Alkoholilainsäädännön kokonaisuudistus voimaan 03/2018.

Tämän jälkeen kuolleisuus on pienentynyt hitaasti, mutta **edelleenkin ei olla vuoden 2017 tasolla.**

Vaikka kulutus viime vuosina on vähentynyt, olisiko se vähentynyt enemmän ilman saatavuuden helpottamista?

Ikäryhmittäinen huumausainekuolleisuus Helsingissä 2006-2023, kolmen vuoden liukuma

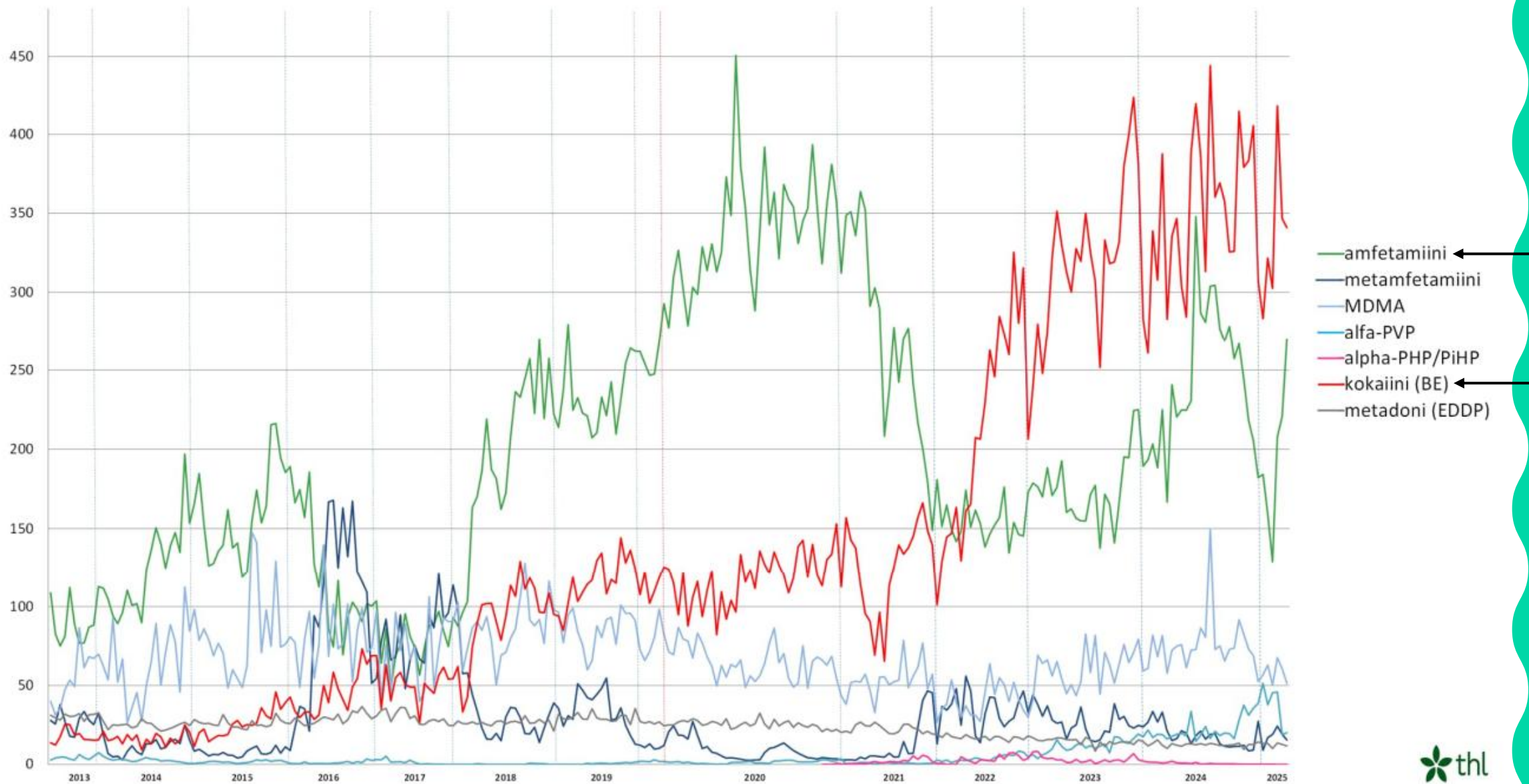
Nuorimpien huume-kuolleisuus noussut nopeasti vuoden 2017 jälkeen ja kuolleisuus on jäänyt korkealle tasolle.

Nuorten huumekuolemiin johtavia syitä ovat muun muassa

- **päihteiden käytön aloittaminen nuorena**
- **päihteiden yhdistelmäkäytön yleisyys**
- **muut riskialttiit käyttötavat**, kuten huumausaineiden käyttö pistämällä

04/2013-3/2025 Helsinki+ (24 h näytteet, n=259 kpl; 900 000 asukasta)

mg (huumejäämä)/
1000 henkilöä/päivä

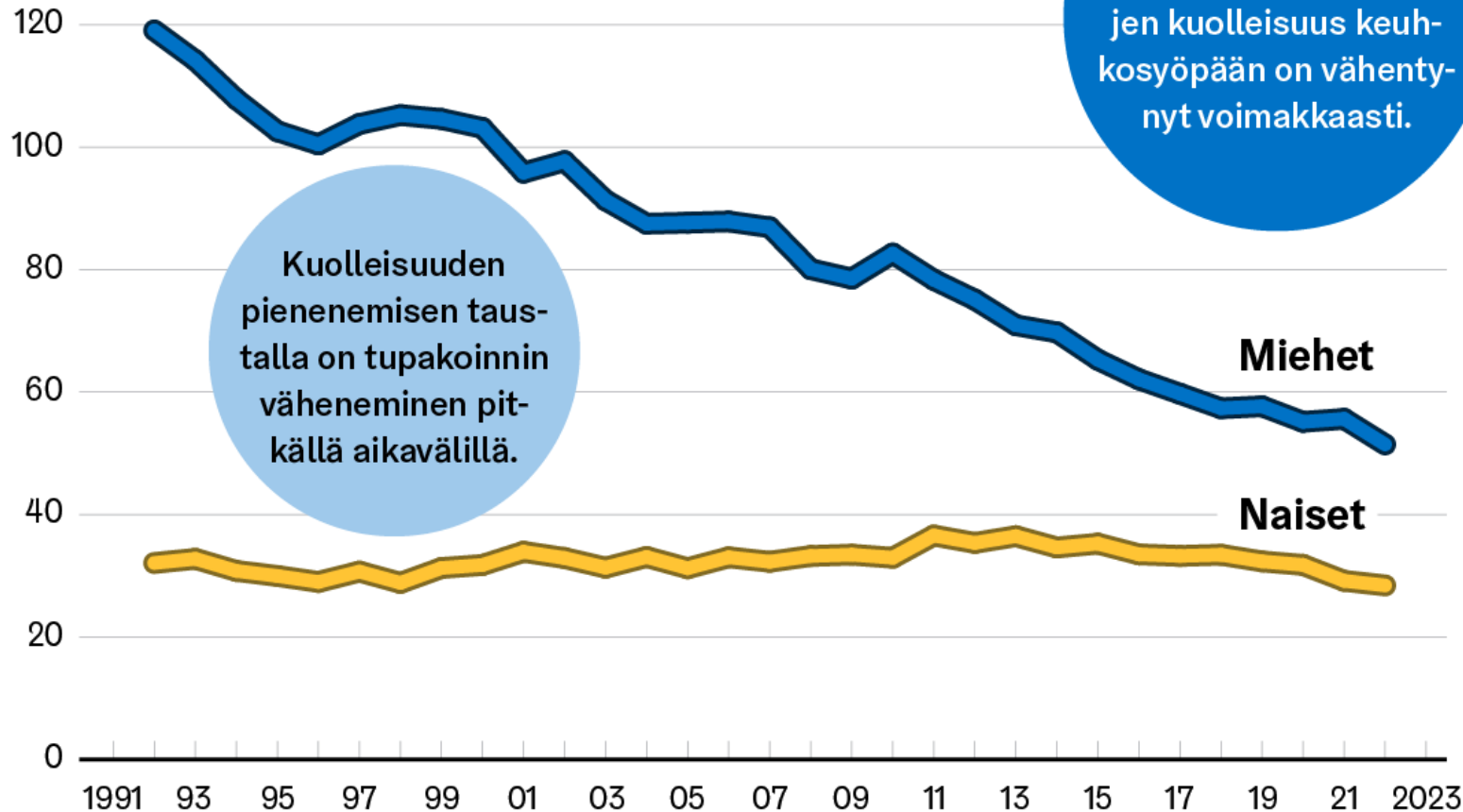
Huumekuolemien ehkäisy

- Valvotut käyttöhuoneet ja naloksonin laajempi käyttö
 - Suomessa kuollaan tyypillisesti hitaampivaikutteisen buprenorfiinin ja rauhoittavien päihteiden **yhteisvaikutuksiin**. Hengenvaarallinen tila saavutetaan viiveellä, usein vasta käyttöhuoneesta poistumisen jälkeen ja tyypillisesti nukkuessa
 - Huumausaine**kuolleisuuteen** eivät käyttöhuoneet meillä välttämättä merkittävästi vaikuttaisi
 - Naloksonilla voisi olla vaikutusta, jos laajempi käyttö olisi mahdollista
- Kansainvälisten meta-analyysien mukaan opioidiriippuvaisten kuolemia voidaan tehokkaasti vähentää opioidikorvaushoidolla
 - Opioidikorvaushoidossa olevien opioidiriippuvaisten henkilöiden kuolleisuus on selvästi vähäisempää kuin hoidon ulkopuolella olevien
 - Suomessa korvaushoidon kattavuus on kuitenkin tällä hetkellä heikko
 - Vain noin 20 prosenttia opioidien ongelmakäyttäjistä
 - Tuoreen suomalaistutkimuksen mukaan opioideihin kuolleista vain harva oli korvaushoidossa
 - Korvaushoidon ulkopuolella kuolee etenkin alle 25-vuotiaita
 - Yksi tärkeimmistä huumekuolemien vähentämisen keinoista on korvaushoitoon **pääsyn nopeuttaminen ja hoidon jatkuvuuden** varmistaminen erityisesti nuorten kohdalla

Keuhkosityöpäkuolleisuus on pienentynyt Helsingissä selvästi

Ikävakioitu keuhkosityöpäkuolleisuus* Helsingissä sukupuolen mukaan 1991–2023, kolmen vuoden liukuma

per 100 000

Etenkin miesten ja korkeasti koulutettujen kuolleisuus keuhkosityöpään on vähentynyt voimakkaasti.

Kuolleisuuden pienenemisen taustalla on tupakoinnin väheneminen pitkällä aikavälillä.

Miehet

Naiset

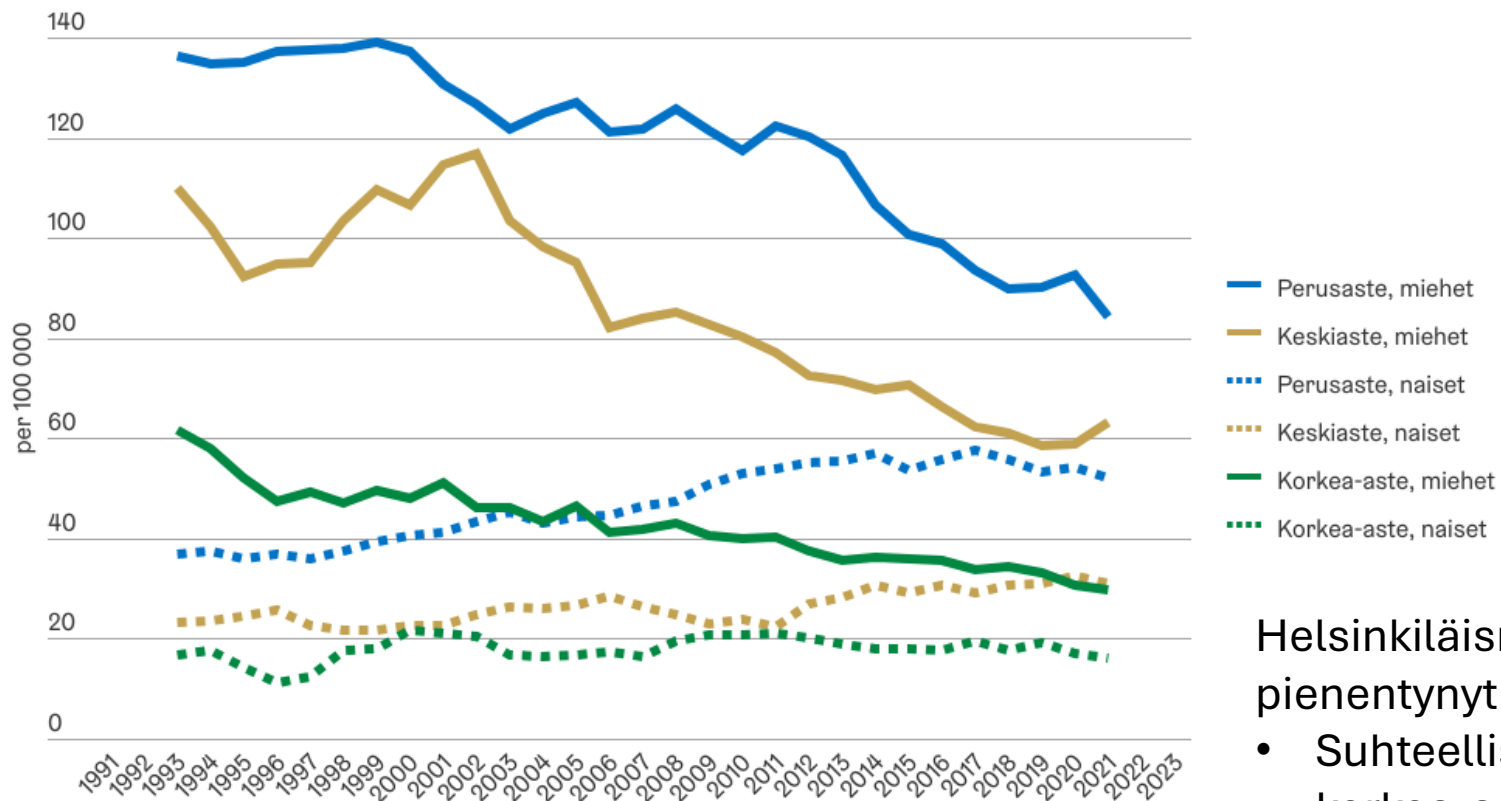
Helsingiläisten kuolleisuus keuhkosityöpään on vähentynyt **30 vuodessa lähes 40 prosenttia**. Muualla maassa keuhkosityöpäkuolleisuus on vähentynyt vajaan neljänneksen → Helsingin kuolleisuus ei enää ylitä muun Suomen kuolleisuutta.

Taustalla on tupakoinnin väheneminen pitkällä aikavälillä.

*Kuolleisuus kurkunpään, henkitorven ja keuhkon syöpiin. Lähde: Kaupunkitieto / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Tilastokeskus.

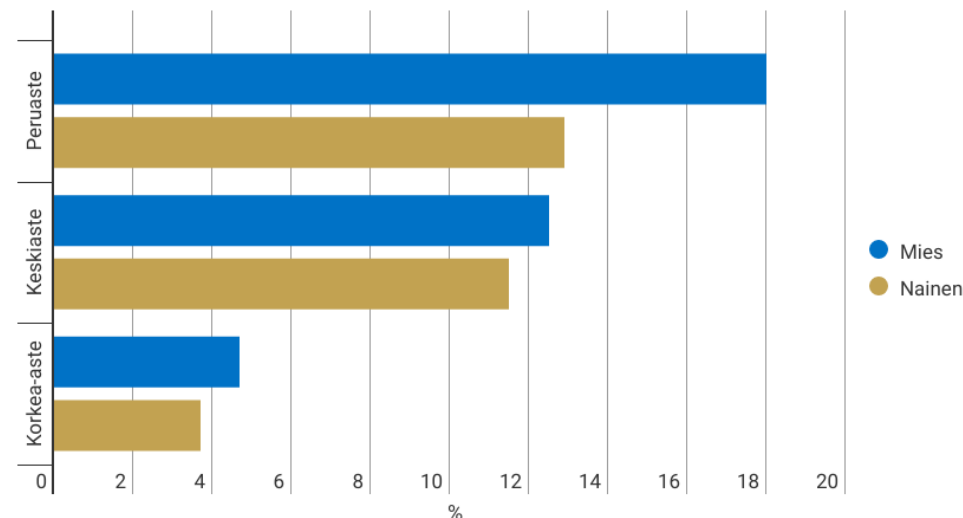
Kuolleisuudessa ja tupakoinnissa suuret erot koulutusryhmittäin

Ikävakioitu keuhkosityöpäkuolleisuus* Helsingissä koulutustason ja sukupuolen mukaan 1991–2023, viiden vuoden liukuma

*Kuolleisuus kurkunpään, henkitorven ja keuhkon syöpiin
Kaupunkitieto / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: Tilastokeskus

Päivittään tupakoivien osuus (%) koulutustason ja sukupuolen mukaan
Helsingissä vuonna 2023

Kaupunkitieto / Helsingin kaupunki. Aineistolähde: THL, Terve Suomi-tutkimus

Helsingiläismiesten keuhkosityöpäkuolleisuus on pienentynyt kaikissa koulutustasoryhmissä

- Suhteellisesti nopeinta pieneneminen on ollut korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla Helsingiläisnaisista vain korkeakoulutettujen keuhkosityöpäkuolleisuus on (hieman) vähentynyt
- Muissa koulutusryhmissä kasvanut

Kirjallisuutta

Alkoholikuolleisuuden pieneneminen pysähtyi Helsingissä

Helsingiläisten alkoholinkäytön muutos polarisoitunut korona-aikana

Raittius keskittyy Helsingissä samoihin väestöryhmiin kuin alkoholin ongelmakäyttö

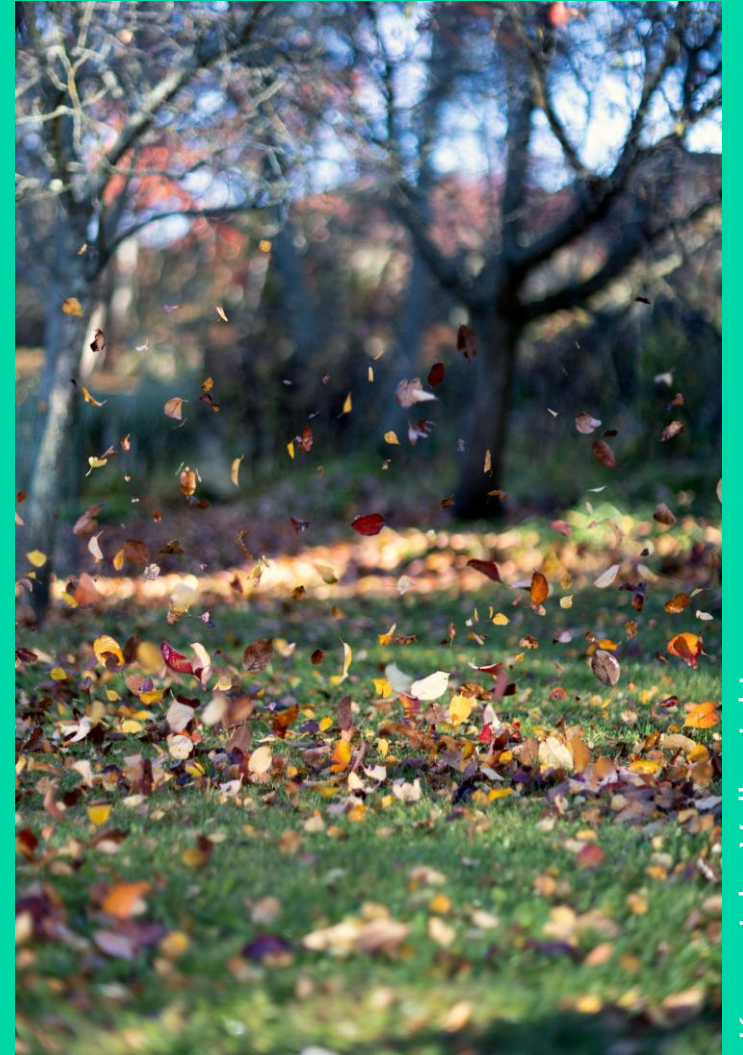
Nuorten kannabiskokeilut Helsingissä muuta maata yleisempiä Tupakointi ja alkoholinkäyttö entistä vähäisempää

Kuolleisuus huumausaineisiin on kasvanut Helsingissä ja koko maassa

Helsingiläisten keuhkosityöpäkuolleisuus on vähentynyt selvästi

Helsinki

Kiitos!

Kuva: Juha Valkeajoki